

Szent Anzelm és Szent Tamás istenbizonyítékai

BIZONYÍTHATÓ-E ISTEN LÉTE?

1. feladat

Alább példaként Leibniz theodiceájáról olvashatsz.

Az egyik leghíresebb theodiceát Leibniz írta. (A XVII. századi filozófus álláspontjával találkozhattál már Voltaire *Candide* c. tézisregényében. Voltaire ugyanis Pangloss alakjában Leibnizet parodizálta ki.)

Leibniz theodiceája a következőképpen foglalható össze (Leszek Kołakowski *Ha nincsen Isten...* című írása nyomán):

Mivel Isten végtelenül bölcs, jó és hatalmas, minden világok legjobbját kellett megteremtenie, vagyis egy olyan világot, amelyben a jó dolgok teljes összege a lehető legnagyobb mértékben felülmúlja a rosszakét. Tehát eleve bizonyos, és egyértelműen benne foglaltatik a tökéletes lény fogalmában, hogy a logikailag elképzelhető világok legjobbjában élünk.

Leibniz elgondolásának lényege, hogy a dolgok és minőségek bizonyos csoportjai összeegyeztethetők, bizonyos csoportjai viszont nem, mégpedig logikai összeegyeztetlenségük miatt. Másként szólva, Istennek rendelkezésére állott bármilyen elképzelhető világ, de „árukapcsolásos” alapon, tehát ki kellett választania, hogy mely logikailag összeegyeztethető tulajdonságok hozzák a legkedvezőbb eredményt. Szabad emberek helyett teremthetett volna olyan lényeket, amelyek képtelenek bűnt cselekedni, csak hogy ennek az az ára, hogy meg lennének fosztva a szabad akaratuktól, amelyből szükségképpen következik a bűn lehetősége és tényleges elkövetése. Isten továbbá azt is kiszámította, hogy egy olyan világban, amelyben büntelen gépek élnének, lényegesen kevesebb jó születnék, mint egy olyanban, amelyben emberi lények élnek, akiknek megadatott a választás szabadsága, és ezért akár a gonoszt is választhatják. Istennek voltaképpen meg kellett oldania egy bonyolult differenciálegyenletet, hogy kiszámítsa: minden lehetséges világok közül melyikben lesz a legkevesebb, az összes rossz minden jó összegével szemben; és ez a világ épp az, amelyben mi élünk.

Leibniz tehát nem tagadja a rossz létét, csak éppen bizonyos benne, hogy minden más lehetséges világ rosszabb ennél.

2. feladat

A [Mindennapi Filozófia](#) oldalon Paár Tamás például a következőképpen foglalta össze Szent Tamás három istenérvét:

„ad2. A tapasztalati világ dolgai közül egyik sem okozza a saját létezését, mindent valami más okoz. A végtelenségig terjedne ez az oksági lánc az időben visszafelé? Ez a „végtelenség” azt jelentené, hogy nem lenne egy első (végső) okozó, de ha ez így lenne, nem lehetne semmi okozott sem - így kell lennie egy első, önmaga létezését is okozó létezőnek. Ez a személyleírás legjobban Istenre illik.

ad3. A világban létező dolgok mindegyikéről igaz, hogy nem kizárt, hogy ne létezzenek - azonban ha ez így van, akkor valamikor nem létezett semmi (miért is létezett volna, ha mindennek volt kezdete?): a semmiből viszont nem lesz semmi, de mivel éppenséggel van valami, ezért igaz, hogy olyasvalami is van, ami lehetetlen, hogy ne létezzék - és ezt a szerepet Isten remekül betölti.

ad4. Azt szoktuk mondani, hogy egy dolog többé vagy kevésbé lehet jó, esetleg többé vagy kevésbé tökéletes. Miből nyerik ezek a dolgok a jót és a tökéleltséget? Mihez hasonlítjuk ezeket a dolgokat? Kell lennie egy végső mércének, a jó végső alapjának, ami nem lehet más, mint mindennek a legeslegjobb forrása: a jóságos Isten.”